

Fot. Sławomir Sikora

JUBILEUSZ PROFESORA LECHA MROZA

22 kwietnia 2013 roku odbył się jubileusz Profesora Lecha Mroza, wieloletniego dyrektora Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego. Trwające przez cały dzień obchody rozpoczęły się od uroczystości w Sali Złotej Pałacu Kazimierzowskiego. Obecni byli na nich liczni goście, przedstawiciele władz rektorskich i dziekańskich, współpracownicy Pana Profesora z warszawskiej etnologii, przedstawiciele innych ośrodków etnologicznych oraz przyjaciele i rodzina Jubilata. Uroczystość poprowadził prof. dr hab. Jerzy Wasilewski, a jako pierwsi złożyli na ręce Jubilata gratulacje prorektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski oraz prodziekan Wydziału Historycznego prof. dr hab. Mirosław Nagielski. Prorektor Tomaszewski podziękował Jubilatowi w imieniu władz i społeczności uniwersyteckiej za długoletnią pracę. W mowach gratulacyjnych przedstawiciele władz rektorskich i dziekańskich przypomnieli o dokonaniach naukowych Jubilata.

Profesor Lech Mróz jest cenionym badaczem historii i kultury Romów. Tematyce tej poświęcił liczne publikacje, był też powoływany jako konsultant w sprawach polskich Cyganów przez instytucje administracji państwowej: Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Edukacji Narodowej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ważnym obszarem zainteresowań badawczych profesora Mroza jest problematyka etniczna. Imponujący jest geograficzny zasięg eksploracji badawczych Jubilata: od

Polski, przez Bałkany, Ukrainę, Litwę, aż po Syberię, Mongolię i Indie. Ważne miejsce w badaniach Profesora zajmuje Mongolia, gdzie prowadził badania jeszcze w ramach zainicjowanej w latach 1960. polsko-mongolskiej ekspedycji etnologicznej, i do której regularnie powraca także w ostatnich latach. Profesor Mróz był inicjatorem tzw. badań wschodnich, które przez wiele lat były wizytówką warszawskiej etnologii. Rozpoczął ten kierunek badań wyjazd Profesora do Litwy w 1989 roku, a w kolejnych latach był kontynuowany przez samego Profesora, jak też przez liczne grono współpracowników, których zaraził swoją fascynacją, także w innych krajach regionu: Białorusi, Ukrainie, Mołdawii, a nieco później także na Kaukazie. Zasługą Profesora jest też nawiązanie bliskiej współpracy z ośrodkami naukowymi części z tych krajów, m.in. lwowskim ośrodkiem etnologicznym na Ukrainie. Tak liczne badania były możliwe między innymi dzięki sprawności w pozyskiwaniu środków finansowych, Profesor był kierownikiem wielu grantów badawczych. Efektem badań Jubilata jest ponad sto publikacji, wśród których są ważne dla etnologii i cyganologii artykuły naukowe i książki. Przez trzynaście lat Profesor Lech Mróz był dyrektorem, najpierw Katedry, a od 2001 roku Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego. Przykładał dużą wagę do działalności wydawniczej kierowanej przez siebie jednostki, zainicjował między innymi serię wydawniczą *Studia Ethnologica*, w ramach której, nakładem wydawnictwa DiG, ukazało się już kilkadziesiąt monografii i prac zbiorowych. Dla wielu pokoleń studentów był i wciąż pozostaje inspirującym wykładowcą i promotorem prac naukowych, o czym najlepiej świadczy liczne i nadal powiększające się grono doktorantów.

Prorektor UW, prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski, potwierdził uznanie ze strony władz uczelni dla dokonań profesora Mroza, wręczając mu medal Uniwersytetu Warszawskiego. W następnej kolejności głos zabierali przedstawiciele ośrodków etnologicznych, współpracownicy i przyjaciele Jubilata. W imieniu Komitetu Nauk Etnologicznych i środowiska poznańskiej etnologii gratulacje złożył prof. dr hab. Aleksander Posern-Zieliński. Odczytano list gratulacyjny od dyrekcji Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej w Łodzi. W imieniu warszawskiego Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej wystąpiła jego nowa dyrektor, dr hab., prof. UW Anna Malewska-Szałygin. Głos zabrał (i zainicjował gromkie sto lat) przedstawiciel najmłodszego z etnologicznych ośrodków w kraju, gdańskiego Zakładu Etnologii, dr hab. Wojciech Bęben. Instytut Archeologii i Etnologii PAN reprezentowała prof. dr hab. Mirosława Drozd-Piasecka. Nie zawiedli też zagraniczni współpracownicy Jubilata, w imieniu lwowskiej etnologii gratulacje złożył dr Roman Czmelyk, dyrektor Muzeum Etnografii i Rzemiosła Artystycznego we Lwowie i zastępca dyrektora Instytutu Narodoznawstwa Ukrainińskiej Akademii Nauk. Pamiętali o jubileuszu Profesora także studenci warszawskiej etnologii. Ich przedstawiciel wręczył Jubilatowi przygotowany przez nich prezent – koszulkę z nadrukiem podobizny Profesora. Na zakończenie tej części uroczystości, profesor Mróz otrzymał poświęcony mu tom jubileuszowy. Książkę zatytułowaną „Etnograficzne wędrówki po obszarach antropologii” wręczyli Jubilatowi jego wychowankowie, redaktorzy tomu, dr Katarzyna Waszczyńska i dr Łukasz Smyrski.

Kolejnym punktem programu obchodów jubileuszu było otwarcie wystawy fotografii autorstwa samego Jubilata w holu Pałacu Kazimierzowskiego. Była to retrospektywa zdjęć Profesora z wypraw do Mongolii. O fotograficznej pasji Jubilata przypomniał w otwierającym słowie gospodarz uniwersyteckiej galerii dr Tomasz Strączek. Aparat fotograficzny od zawsze towarzyszy profesorowi Mrozowi w jego wyprawach badawczych. Zdjęcia, które z nich przywozi są niezwykle cennym źródłem do poznania specyfiki badanych społeczności i stanowią ważne uzupełnienie wielu publikacji. Nie raz już były prezentowane na różnych wystawach, a te, zaprezentowane w trakcie Jubileuszu, w ciekawy sposób dopełniły obrazu dokonań Profesora.

Następnie w Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego odbyła się poświęcona Jubilatowi sesja naukowa pt. *Problematyka wschodnia a antropologia. Konteksty badań etnograficznych*. Sesję poprowadziła prof. dr hab. Zofia Sokolewicz. Prezentowane na niej referaty, oparte były na badaniach prowadzonych w bliskich Profesorowi krajach Europy Wschodniej i Azji i poświęcone zagadnieniom, z którymi stykał się we własnych badaniach – między innymi problematyce swojskości i obcości oraz relacji etnicznych na pograniczu polsko-litewsko-białoruskim i polsko-ukraińskim. Referaty przedstawili między innymi prof. dr hab. Sławoj Szynkiewicz i prof. dr hab. Iwona Kabzińska z Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, dr hab. Anna Engelking z Instytutu Sławiastyki Polskiej Akademii Nauk,

prof. dr hab. Magdalena Zowczak, dr Agnieszka Halemba i dr Tadeusz Baraniuk z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego i dr Roman Czmełyk z Muzeum Etnografii i Rzemiosła Artystycznego we Lwowie.

Na tym zakończyła się oficjalna część obchodów jubileuszu Profesora Lecha Mroza. Wieczorem, po kilku godzinach przerwy, goście i przyjaciele Jubilata, spotkali się ponownie, by świętować w mniej formalnej atmosferze.

Wojciech Lipiński